

Катарина Цветановић*

Основна школа „Јован Ристић”
Борча, Београд

ТЕМАТСКИ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ УЏБЕНИКА ЗА ОСМИ РАЗРЕД ЗА ПРЕДМЕТ НЕМАЧКИ ЈЕЗИК КАО ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК**

На основу корпусне анализе актуелних и најчешће коришћених уџбеника у осмом разреду основне школе за предмет немачки језик као други страни језик, а то су уџбеници: *Wir neu 4, Magnet neu 4, Maximal 4, Deutsch! Das will ich! 8, Hallo, Freunde! 4*, желимо представити граматичке и тематске садржаје који су у њима најчешће заступљени и навести оне који уопште нису или су мање у њима присутни. На почетку ћемо представити и општу и специфичну предметну компетенцију, као и значај и улогу стандарда. Такође желимо додатно представити језичке компетенције на нивоу А2 коју би ученик требало стећи на крају четврте године учења другог страног језика у другом циклусу основног образовања.

Кључне речи: Заједнички европски оквир, други страни језик, општа предметна компетенција, специфична предметна компетенција, граматички садржаји, тематски садржаји, ниво језичке компетенције А2

* katacvet@gmail.com.

** Овај чланак настао је на основу ауторкиног мастер рада под називом „Актуелни уџбеници за осми разред основне школе за предмет немачки језик као други страни језик и њихова усаглашеност са Заједничким европским оквиром”.

1. О чему се говори у мастер раду

У мастер раду Актуелни уџбеници за осми разред основне школе за предмет немачки језик као други страни језик и њихова усаглашеност са Заједничким европским оквиром (2003) (у даљем тексту: ЗЕО), приказани су референтни појмови који се данас узимају у обзир приликом планирања садржаја наставе другог страног језика и дата је анализа садржаја уџбеника по неколико критеријума, који су заступљени у четвртој години учења другог страног језика као обавезног изборног предмета у другом циклусу основног образовања. Што се тиче појмова, који се спомињу у оквиру рада, наводе се ЗЕО, Европски језички портфолио, наставни план, Наставни програм за осми разред основног образовања и васпитања (2019), курикулум, образовни стандарди и, пре почетка анализе самих уџбеника, табеларни приказ описа скале нивоа А2 за самовалуацију према језичким вештинама А2 из ЗЕО, језичких активности (у комуникативним функцијама) и исхода које ученик треба да постигне по завршетку осмог разреда из предмета немачки језик као други страни језик. Уџбеници који се наводе у оквиру самог рада јесу: Wir neu 4, Magnet neu 4, Maximal 4, Deutsch! Das will ich! 8, Hallo, Freunde! 4. Сваки од уџбеника анализиран је по неколико критеријума, а то су: Структура уџбеника у оквиру које је дат пример структуре модула, типови вежби у уџбенику, граматичка прогресија и начин увођења граматике за тај уџбеник, лингвопрагматички/социокултурни садржаји, анализа уџбеника према наставном програму за осми разред у оквиру чега је дат приказ по лекцијама, граматички садржаји, теме, ситуације и комуникативне функције. У завршном делу уџбеника у табеларним приказима дати су тематски и граматички садржаји који су у њима заступљени као и садржаји који су предвиђени наставним планом и програмом за осми разред.

2. Циљ наставе другог страног језика у четвртој години учења у другом циклусу образовања

Према Правилнику о изменама и допунама правилника о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања (у даљем тексту: Правилник 2018) наставом страног језика требало би се гарантовати стицање базичне језичке писмености и напредак ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, оспособљавање за решавање проблема и задатака у новим и непознатим ситуацијама, стицање способности да се изрази и образложи сопствено мишљење, дискутује са другима, развије

мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да се овлада комуникативним вештинама и развију методе и способности учења страног језика ("Сл. Гласник РС - Просветни гласник", бр. 12/2018).

3. Општа предметна компетенција

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језика и културних идентитета (Дурбаба и др. 2017: 14). Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривања интеракције и преношења информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

3.1 Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе. Поред основног постоје још и средњи и напредни ниво. С обзиром да су у чланку представљени граматички феномени релевантни за тзв. основни ниво, опис средњег и напредног нивоа је изостављен.

4. Специфична предметна компетенција

Специфична предметна компетенција представља конкретизовање и спецификовање, опште предметне компетенције у оквиру дефинисаних кључних предметних области. Специфичне предметне компетенције у настави страног језика јесу: компетенција разумевања говора, компетенција разумевања писаног текста, компетенција писаног изражавања, компетенција усменог изражавања, компетенција медијације, лингвистичка компетенција, интеркултурна компетенција (Дурбаба и др. 2017: 11).

4.1. Функционално-прагматичка компетенција

Функционално-прагматичка компетенција је комуникативна компетенција у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевање говора и разумевање писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације) (Дурбаба и др. 2017: 15).

4.1.1. Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог развојног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности (поздрављање, добродошлица, захваљување, пружање информација о себи, представљање, опраштање, распитивање о најважнијим информацијама које се тичу саговорника) (Дурбаба и др. 2017: 15).

4.2. Лингвистичка компетенција

Лингвистичка компетенција тиче се познавања и разумевања принципа функционисања и употребе језика. Обухвата фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка (морфосинтаксичка) знања.

4.2.1. Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Повезује гласове и начин(е) њиховог записивања у увежбаним речима. Познаје ограничен број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог континента језичких средстава. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности (Дурбаба и др. 2017: 15).

4.3. Интеркултурна компетенција

4.3.1. Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе / циљних култура, познаје основне просторне и временске оквири развоја циљне културе / циљних култура, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба. Ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе (Дурбаба и др. 2017: 16).

5. Општи стандарди постигнућа за крај основног образовања за страни језик

Након што смо представили општу и специфичну предметну компетенцију, рећи ћемо још нешто о значају и улози стандарда, а затим представити сваки од њих. На основу општих стандарда постигнућа за крај основног образовања првенствена њихова улога је да упуту наставника да одговарајући вреднује постигнуће у језичким активностима разумевање говора, разумевање писаног текста, писаног и усменог изражавања, као и могућности преношења садржаја из једног језика у други, а не да механизме евалуације заснива на провери непотпуних и неадекватних

лингвистичких знања, која се пре свега односе на граматику, а делимично и лексику. Само узимајући у обзир стечена лингвистичка знања, вредновање учинка и интеркултурну осетљивост може се допринети развијању укупне комуникативне компетенције. Како би се стандарди могли употребљавати као поуздан инструмент за проверу квалитета, треба их разумети не само као наставни оквир, већ и као оријентир за креирање задатака за формативну и сумативну евалуацију која би била прилагођена свакој појединачној циљној групи (Дурбаба и др. 2017: 9).

5.1. Разумевање говора - подразумева да ученик разуме једноставну усмену поруку исказану савременим језиком, у трајању не дужем од четири до пет минута, и то на нивоу глобалног разумевања које се односи на основно обавештење из поруке, као и на нивоу селективног разумевања, где ученик треба да издвоји тражену информацију. Разумевање треба да се односи на различите врсте тражених порука, као што су монолог, краћи разговор, кратка информација.

5.2. Разумевање писаног текста - подразумева да ученик чита са разумевањем краће писане и илустроване текстове у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама.

5.3. Усмено изражавање - подразумева да ученик уме да исказе једноставну усмену поруку у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, исприча лични доживљај, садржај разговора или наративног текста, самостално или уз помоћ наставника.

5.4. Писано изражавање - подразумева да је ученик у стању да у оквиру програмом предвиђене језичке грађе пише поруке и кратке текстове.

5.5. Интеракција - ученик може да остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама.

5.6. Знање о језику - ученик уме да препознаје основне принципе језика, односно граматичке и социолингвистичке компетенције (Службени гласник РС - Просветни гласник 8/2018).

6. Граматика

У наредном одељку представићемо начин на који треба тумачити граматичке садржаје, граматичке садржаје са којима би се ученици требало суесрести у осмом разреду, као и граматику која је заступљена у уџбеницима *Wir neu 4*, *Magnet neu 4*, *Maximal 4*, *Deutsch! Das will ich! 8* и *Hallo, Freunde! 4*.

6.1. Тумачење граматичких садржаја

Настава граматике је један од предуслова, да се успешно овлада неким страним језиком. Усвајање граматике подразумева формирање граматичких појмова и граматичке структуре говора код ученика, изучавање граматичких појава, формирање навика и умења у области граматичке анализе и примене граматичких знања, као и прилог израђивању и унапређивању културе говора. Граматичке појаве потребно је посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ) (Службени гласник РС, бр. 88/2017, Закон о основама система образовања и васпитања, стр. 3;бр. 27/2018, Закон о уџбеницима, стр. 13–18; ибр.10/19, Закон о изменама и допунама Закона о основном образовању и васпитању, стр. 3 и стр. 5).

Грамматичке категорије које су карактеристичне и неопходне за свакодневни говор и комуникацију потребно је што је више могуће укључити приликом спровођења наставе страног језика, и то путем разноврсних модела, применом основних правила и њиховим комбиновањем. И рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање, читање, говор и писање, као и превођење), на свим нивоима учења страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика потребно је усвајати граматику.

Грамматичке категорије су разврстане у складу са Европским референтним оквиром за живе језике за сваки језички ниво који подразумева прогресију језичких структура према комуникативним циљевима: од простијег ка сложенијем и од рецептивног ка продуктивном. Сваки виши језички ниво подразумева граматичке садржаје претходних језичких нивоа. Цикличним понављањем претходно усвојених елемената надограђују се сложеније граматичке структуре (Службени гласник РС 88/2017, 27/2018 - др. закон и 10/19).

У зависности од ученичких постигнућа, као и потреба наставног контекста, наставник може издвојити граматичке структуре које ће циклично понављати. Циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења. Из тог разлога уз одређене граматичке категорије стоји напомена да се усвајају рецептивно, док се друге усвајају продуктивно (Службени гласник РС, бр. 88/2017, Закон о основама система образовања и васпитања, стр. 3;бр. 27/2018 - др. закон, Закон о уџбеницима, стр. 13 – 18; ибр.10/19, Закон о изменама и допунама Закона о основном образовању и васпитању, стр. 3 и стр. 5). У наставном програму за осми разред истиче се

Тематски и граматички садржаји уџбеника...

да би граматичке садржаје у осмом разреду требало уводити са што мање граматичких објашњења, осим у ситуацијама када ученици сами на њима инсистирају, а њихово познавање ће се евалуирати и оцењивати на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту, без инсистирања на експлицитном познавању граматичких правила. Саветује се да наставник у осмом разреду врши честе систематизације граматичких садржаја, чије је усвајање и учење било предвиђено у претходним разредима. У којој мери ће се нови садржаји уводити у осмом разреду, и до ког степена продубљивати, зависи од нивоа савладаности претходно обрађиваних граматичких садржаја, али и од когнитивног стила ученика.

Табела 1: Табеларни приказ граматичких садржаја предвиђених Наставним програмом за осми разред за предмет немачки језик као други страни језик и граматике дате у оквиру уџбеника *Wir neu 4, Magnet neu 4, Maximal 4, Deutsch! Das will ich! 8, Hallo, Freunde! 4* (Настани програм за осми разред основног образовања и васпитања 2019: 249-250).

Грамматички садржаји предвиђени Наставним програмом за осми разред	Грамматички садржаји предвиђени уџбеницима <i>Wir neu 4, Magnet neu 4, Maximal 4, Deutsch! Das will ich! 8, Hallo, Freunde! 4</i>
<p>1. Именице, заменице, члан</p> <ul style="list-style-type: none"> - Употреба именица у категоријама јединице и множине и свим падежима (номинативу, генитиву, дативу и акузативу) - Употреба најфреквентнијих образаца за извођење именица, употреба најфреквентнијих именичких сложеница (<i>Sommerferien, Briefkasten</i>) - Употреба неодређеног, одређеног, нултог, негационог, упитног, присвојног и показног члана: <i>Ich habe ein Buch. Schau mal, das Buch da! Er trinkt gern Tee. Er trinkt keinen Tee. Welches Buch liest du? Gib mir dein Buch. Gib mir dieses Buch.</i> - Рецептивна употреба најфреквентнијих неодређених детерминатива (<i>manch-, viel-, einig-, all-</i>). - Употреба контрахованог члана: <i>im Buch, am Strand, ans Meer.</i> 	<p><i>Wir neu 4,</i> Грамматички садржаји са којима се ученици сусрећу у оквиру деветог и десетог модула у уџбенику односе се, у деветом модулу, на употребу генитива и генитивске посесивне фразе, употребу зависних реченица са везницима <i>dass, wenn, als</i> и употребу перетерита правилних и неправилних глагола. У десетом модулу ученици се баве рецептивним усвајањем различитих врста заменица (<i>einige, manche, beide, alle...</i>), зависним реченицама са везником <i>obwohl</i> и упитним реченицама као зависним реченицама, глаголима који захтевају предложну допуну и постављањем питања са <i>Für wen? Mit wem?...</i>, упитним речима <i>Womit? Wofür? Worauf?</i></p>

<p>- Употреба личних заменица у номинативу, акузативу и дативу.</p> <p>- Употреба неодређених заменица man, jemand, etwas.</p> <p>2. Приведи, предлози и партикуле</p> <p>- Употреба придева у атрибутској функцији (рецептивно).</p> <p>- Употреба компаратива и суперлатива (укључујући и компаративске фразе: Dein Haus ist billiger als meine Wohnung.)</p> <p>- Употреба предлога за различите врсте просторних и временских односа, употреба предлога који регирају и датив и акузатив (Wechselpräpositionen): an, auf, in, hinter, über, unter, vor, zwischen; за изражавања места и правца вршења радње.</p> <p>- Употреба основних партикула (рецептивно): Was machst du denn da? Das kann ich aber nicht.</p> <p>3. Глагол</p> <p>- Употреба презента, употреба основних глагола у претериту – помоћних, модалних и најфреквентнијих јаких глагола, употреба перфекта слабих глагола, као и фреквентних глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксом. Грађење и употреба футура.</p> <p>- Грађење конјунктива за изражавања жеља и љубазног питања: Ich möchte nach Deutschland fahren. Ich hätte gern ein Kilo Äpfel.</p> <p>- Употреба императива.</p> <p>- Употреба повратних глагола са повратном заменицом у акузативу и дативу: Ich wasche mich. Ich wasche mir die Hände.</p> <p>- Употреба модалних и основних модалитетних глагола: Ich habe zu packen. Ich hoffe, dich wiederzusehen.</p> <p>4. Фраза и реченица</p> <p>- Употреба генитивске посесивне фразе: das Haus meiner Eltern.</p>	<p>Magnet neu 4,</p> <p>ГраMATика која прати седам лекција уџбеника односи се на, у првој лекцији, употребу индиректне упитне реченице, упитне речи <i>welch</i>, детерминатива <i>dieser, diese, dieses</i> и везника <i>obwohl</i>. У другој лекцији граматички садржаји тичу се употребе облика за изражавања жеља <i>hätte, wäre, möchte</i>, реченица са везником <i>denn</i>, заповедног начина, императива, и изражавања наредби. У трећој лекцији ученици ће се бавити граматичким садржајима који се тичу рецептивне употребе слабе и мешовите придевске деκлинације, именица у генитиву и глагола са предлозима. У четвртој лекцији јављају се граматички садржаји који обухватају суперлатив, скраћенице, зависне реченице, инфинитивске конструкције са <i>zu</i> и реченице са везником <i>dass</i>. Граматички садржаји који су заступљени у петој лекцији односе се на извођење именица помоћу суфикса <i>in</i>, именице у генитиву и дативу, узрочне реченице са везником <i>weil</i>, футур први, везник <i>deshalb</i>. Граматика шесте лекције односи се на употребу претерита јаких и слабих глагола и поређење придева. У седмој лекцији граматички садржаји са којима ће се ученици сусрести односе се на функцију коју заменица <i>man</i> има у реченици, употребу година у реченици, неодређене заменице <i>jemand</i> и <i>etwas</i>, сложенице и глаголи са предлозима.</p>
---	---

<p>- Употреба основних глагола, именица, придева са предложном допуном: Interesse für Sport, interessiert daran, sich interessieren für.</p> <p>- Реченични оквир. Разоткривање у комуникативне сврхе (рецептивно). Независно сложене и зависно сложене реченице (dass, ob, w-..., weil, obwohl).</p>	<p>Maximal 4,</p> <p>Грамматички садржаји којима ће се ученици бавити у оквиру седмог модула уџбеника односе се на: грађење прошлог времена, перфекта, код глагола са одвојивим префиксом, грађење претерита код модалних глагола können и wollen, реченица са везником weil у перфекту, грађење партиципа перфекта код глагола који се завршавају на -iegen, поређење придева, уочавање разлике код употребе везника weil и denn, заменице у номинативу и дативу, глагол müssen у претериту, грађење кондиционалних реченица са везником wenn, употребу временских предлога seit, ab и in са дативом, грађење именичких сложеница, употреба везника deshalb/deswegen и презента за изражавање будућег времена.</p> <p>У оквиру осмог модула ученици ће се бавити следећим граматичким садржајима: грађење темпоралних реченица уз помоћ везника bevor и wenn, јака придевска деklinација именица у дативу, фразе за изражавање временских појава, es+sein+Adjektiv (нпр. Es ist windig.) и es+Verb (Der Wind weht.), употреба везника weil/denn/deswegen/deshalb, употреба конјунктива модалних глагола können и werden, употреба футура један, употреба везника obwohl и trotzdem за грађење коцесивних реченица, грађење сложеница уз помоћ фуге -sc (нпр. Weihnacht+s+Markt= Weihnachtsmarkt), грађење редних бројева (нем. Folgezahlen. 1. erstens, 2. zweitens, 3. drittens ...).</p>
---	---

Deutsch! Das will ich! 8,

У оквиру сваке од десет лекција уџбеника ученици ће се сусрести са неколико граматичких садржаја. Граматика која је затупљена у оквиру прве лекције односи се на грађење и употребу претерита, од глагола *sein* и *haben*, употребу императива и јаком придевском деκлинацијом. У оквиру друге лекције ученици ће се сусрести са личним заменицама у акузативу, употребом *weil* *dass*, упитним заменицама *welcher*, *welche*, *welches*, показним заменицама *dieser*, *diese*, *dieses* и употребом неодређене заменице *man*. Граматички садржаји који прате трећу лекцију јесу: модални глаголи у презенту, будуће време, футур први, упитни прилози (нем. *Frageadverbien*), заменички прилози (нем. *Pronominaladverbien*). Граматика четврте лекције обухвата следеће садржаје: грађење помоћних и модалних глагола у конјунктиву претерита и мешовиту придевску деκлинацију. У петој лекцији ученици ће се бавити временским реченицама (нем. *Temporalsätze*) са везницима *wenn* и *als*, док ће се у шестој сусрести са постављањем питања уз помоћ упитних речи (нем. *W-Fragen*), предлозима са генитивом, дативом или акузативом (нем. *Wechselpräpositionen*) и претеритом правилних, неправилних и помоћних глагола. Граматички садржаји који прате седму лекцију тичу се личних заменица у дативу, релативних заменица и релативних реченица, постављања питања са *wessen* и употребе саксонског генитива. У осмој лекцији заступљени су следећи граматички садржаји: упитне заменице *was für ein/eine* и реалне кондиционалне реченице. Граматички садржаји којима ће се ученици бавити у деветој лекцији односе се на слабу придевску деκлинацију, индиректне упитне реченице (нем. *Indirekte Fragesätze*), концесивне реченице, основне и редне бројеве, док ће се у последњој, десетој лекцији, бавити временским, узрочним, локалним и модалним прилозима, постављањем питања уз помоћ упитне речи *wagum* и одговарањем на њих уз помоћ везника *weil*.

	<p>Hallo, Freunde! 4,</p> <p>У оквиру прве лекције уџбеника ученици ће се бавити компарацијом придева, употребом слабе, јаке и мешовите придевске деκлинације, употребом везника und, aber, denn, oder, употребом глагола који захтевају предложну допуну, употребом глагола lassen, употребом конструкција würde+Infinitiv (am Ende) и Adjektiv, ...zu+Infinitiv. Граматички садржаји са којима ће се ученици сусрести у оквиру друге лекције јесу: постављање питања и грађење упитних реченица уз помоћ упитних речи (нем. W-Fragen, W-Sätze (wer, was, wen, wem, wann, wie, wie oft, wie viel, wo, wohin ...)), употреба модалних глагола у презенту и претериту, употреба модалних глагола када желимо да саветујемо и употреба упитних детерминатива welcher, welche, welches, welche. Граматички садржаји предвиђени трећом лекцијом односе се на употребу глаголских времена: презента, претерита, перфекта и футура. Граматички садржаји којима ће се ученици бавити у оквиру четврте лекције јесу: карактеристике слабе и мешовите придевске деκлинације, именица у једнини и множини, употреба заменица du и Sie, приликом персирања, и употреба императива. У последњој, петој лекцији, ученици ће се бавити карактеристичним наставцима за падеже: номинатив, акузатив и датив, употребом предлога који иду и са дативом и са акузативом (нем. Wechselpräpositionen), употребом предлога који искључиво стоје или са дативом или са акузативом, употребом глагола који захтевају предлошку допуну, коришћењем слабе придевске деκлинације именица у дативу и коришћењем временских везника als, wenn, während, bis и bald.</p>
--	---

У табели 1 приказани су граматички садржаји који су предвиђени наставним програмом за осми разред, као и граматика која се јавља у наведеним уџбеницима. У наставку представимо садржаје који су предвиђени Наставним планом и програмом, али нису заступљени у уџбеницима.

У уџбенику *Wir neu 4* нису заступљени наредни садржаји који су предвиђени Наставним програмом: употреба именица у категоријама једине и множине и свим падежним облицима (номинативу, генитиву, дативу и акузативу). Само у оквиру речника који је дат на крају уџбеника ученици могу наћи облик множине појединих именица, а што се тиче употребе падежа ученици се сусрећу само са генитивом који ће користити приликом изражавања припадности. Употреба најфреквентнијих именичких сложеница, о којима се говори у Наставном програму, нигде се ни не спомиње. Неодређени, одређени, нулти, негациони, упитни, присвојни и показни члан нигде се не издвајају као засебне граматичке појаве, већ се ученици са њима сусрећу у оквиру текстова у појединим лекцијама. Исто то важи и за употребу контрахованог члана, употребу личних заменица у номинативу, дативу и акузативу као и за употребу неодређених заменица. Што се тиче придева ученици се сусрећу са суперлативом у оквиру вежбе на почетку уџбеника, док се компарација и рецептивна употреба придева у атрибутској функцији нигде не издвајају као засебне целине. Такође као засебна целина нигде се не издваја и употреба предлога за различите врсте просторних и временских односа, употреба предлога који регирају и датив и акузатив за изражавање места и правца вршења радње. Што се тиче коришћења прошлих времена ученици се сусрећу углавном са претеритом, док перфекат нигде није засебно издвојен, али је заступљен у оквиру појединих вежбања у деветом модулу, где ће ученици имати прилику да се баве и са глаголима са наглашеним и ненаглашеним префиксом. Коришћење конјунктива за изражавање жеља и љубазног постављања питања, као ни употреба императива уџбеником такође није предвиђена. Као засебни граматички садржаји такође се нигде не издвајају употреба повратних глагола са повратном заменицом у акузативу и дативу и употреба модалних и основних модалитетних глагола.

Уџбеник *Magnet neu 4* својим граматичким садржајима у великој мери прати граматичке садржаје предвиђене Наставним програмом, што се може закључити из садржаја наведеног у табели. Оно што се у уџбенику не јавља као посебан граматички садржај, а предвиђено је програмом односи се на употребу најфреквентнијих образаца за извођење именица, употребу неодређеног, одређеног, нултог, негационог и присвојног члана, рецептивну употребу најфреквентнијих неодређених детерминатива, употребу контрахованог члана, употребу личних заменица у номинативу, акузативу и дативу, употребу предлога за различите врсте просторних и

временских односа, употребу предлога који регирају и датив и акузатив, за изражавање места и правца вршења радње, рецептивна употреба основних партикула и употреба перфекта, слабих глагола, као и фреквентних глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксом, употребу повратних глагола са повратном заменицом у акузативу и дативу, употребу модалних и основних модалитетних глагола.

Грамматички садржаји који су дати у уџбенику *Maximal 4* прате већи део садржаја који се односи на граматику у оквиру Наставног програма, што се може закључити из информација наведених у табели. Садржаји који су предвиђени програмом, а нису заступљени у уџбенику јесу: употреба именица у категоријама једнине и множине и свим падежима (номинативу, генитиву, дативу и акузативу), што се тиче множине именица и наставака за генитив код именица мушког и средњег рода они су наведени поред сваке именице у речнику на крају, рецептивна употреба најфреквентнијих неодређених детерминатива, употреба контрахованог члана, употреба негационог члана, употреба личних заменица у номинативу, акузативу и дативу, употреба неодређених заменица, рецептивна употреба основних партикула, употреба императива, употреба повратних глагола са повратном заменицом у акузативу и дативу, употреба генитива и генитивске посесивне фразе и употреба основних глагола, именица, придева са предложном допуном.

На основу приказа у табели може се закључити да граматички садржаји у оквиру уџбеника *Deutsch! Das will ich!* 8 готово у потпуности прате, па чак и превазилазе граматичке садржаје предвиђене Наставним програмом. Садржаји који нису заступљени у овом уџбенику, а предвиђени су Наставним програмом јесу: употреба неодређених заменица *jemand* и *etwas*, употреба најфреквентнијих образаца за извођење именица, употреба најфреквентнијих именичких сложеница, употреба неодређеног, негационог, нултог и присвојног члана, употреба контрахованог члана, употреба повратних глагола са повратном заменицом у акузативу и дативу и употреба основних глагола, именица, придева са предложном допуном и употреба перфекта слабих глагола, као и фреквентних глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксом.

Из табеле у којој су приказани граматички садржаји може се закључити да уџбеник *Hallo, Freunde!* 4 у највећој мери од свих анализираних прати садржај предвиђен Наставним програмом. Одступања од програма су минимална и односе се на употребу најфреквентнијих образаца за извођење

именица, употребу најфреквентнијих именичких сложеница, употребу негационог, нултог, присвојног и показног члана, рецептивну употребу најфреквентнијих неодређених детерминатива, употребу контрахованог члана, употребу неодређених заменица и рецептивну употребу основних партикула.

7. Тематске области у настави страних језика за основну школу од петог до осмог разреда

У наставку ћемо говорити о тематским областима које су заступљене у настави страних језика од петог до осмог разреда. „Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда другог циклуса основног образовања и васпитања - у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа везаних за конкретну тему. Наставници обрађују теме у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави страних језика” (Службени гласник РС, бр. 88/2017, Закон о основама система образовања и васпитања, стр. 3; бр. 27/2018 - др. закон, Закон о уџбеницима, стр. 13 – 18; ибр.10/19, Закон о изменама и допунама Закона о основном образовању и васпитању, стр. 3 и стр. 5).

Табела 2: Табеларни приказ тематских области у настави страних језика за основну школу - други циклус и тема предвиђених уџбеника *Wir neu 4*, *Magnet neu 4*, *Maximal 4*, *Deutsch! Das will ich! 8*, *Hallo, Freunde! 4* (Службени гласник РС, бр. 88/17, 27/18 - др. закон и 10/19)

Тематске области у настави страних језика за основну школу од петог до осмог разреда	Теме предвиђене уџбеницима <i>Wir neu 4</i> , <i>Magnet neu4</i> , <i>Maximal 4</i> , <i>Deutsch! Das will ich! 8</i> , <i>Hallo, Freunde! 4</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Лични идентитет - Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.) - Географске особености - Србија – моја домовина - Становање – форме, навике - Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине, еколошка свест - Историја, временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност) - Школа, школски живот, школски систем, образовање и васпитање 	<p><i>Wir neu 4</i>,</p> <p>Теме којима ће се ученици бавити у оквиру уџбеника јесу: именовање занимања, како поставити питање некоме којим занимањем се бави, поређењем занимања, разговором о плановима везаним за будућност и избор занимања, изражавање намера, причање бајке, како разумети новински текст, планирање путовања ради учења језика, туђа искустава боравка у иностранству ради учења језика, разумети брошуру о учењу језика у иностранству,</p>

Тематски и граматички садржаји уџбеника...

<ul style="list-style-type: none">- Професионални живот (изабрана – будућа струка), планови везани за будуће занимање- Млади – деца и омладина- Животни циклуси- Здравље, хигијена, превентива болести, лечење- Емоције, љубав, партнерски и други међуљудски односи	<p>израда школског часописа, како настаје и функционише редакција у школи, заштита животне средине, попуњавање анкете о сопственој еколошкој свести, заштита животне средине у Србији, алтернативни извори енергије и друштвено ангажовање и помоћ особама са тешкоћама у развоју.</p>
<ul style="list-style-type: none">- Транспорт и превозна средства- Клима и временске прилике- Наука и истраживања- Уметност (нарочито модерна књижевност за младе; савремена музика, визуелне и драмске уметности- Етички принципи; ставови, стереотипи, предрасуде, толеранција и емпатија; брига о другоме- Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)- Слободно време – забава, разонода, хобији- Исхрана и гастрономске навике- Путовања- Мода и облачење- Спорт- Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења- Медији, масмедији, интернет и друштвене мреже- Живот у иностранству, контакти са странцима, ксенофобија	<p>Magnet neu 4,</p> <p>Темекоје су предвиђене уџбеникомодносе се на размену ученика, вођење разговора на ту тему и планирање размене, изражавање допадања, описивање посла бекиситерке у иностранству, описивање активности у летњим камповима, изношење аргумената, медији и комуникација, савремени технички уређаји и њихова функција, друштвене мреже и њихова употреба, читање новина и начини информисања, описивање људи и њиховог начина живота, именовање и описивање одеће, описивање изгледа, давање савета, разговор о другим особама и изражавање мишљења о њима, врстама животиња и њиховом заштитом, еколошким проблемима и начинима заштите околине, описивањем алтернативних извора енергије, избор будућег занимања, упознавање са биографијама знаменитих личности, разговор о музици, описивање историјских догађаја и личности, разговор о сувенирима, описивање градова и њихових знаменитости, типични производи везани за Швајцарску, разговор о животу деце у иностранству, поређење начина живота, разговор о разликама у оквиру једног језика.</p>

	<p>Maximal 4,</p> <p>Теме са којима ће се ученици сустрети у оквиру уџбеника јесу: описивање неке незгоде и шта се догодило, како да позову хитну службу, именоване делова тела, како обавити разговор са лекаром, упоредити информације из рекламног проспекта, писање извињења, разговор о болестима и симптомима, како да некоме поставимо питање како је и ми дамо одговор када нас питају, разговор о грешкама и казнама, како да се некоме извинимо, здрава исхрана и вођење здравог начина живота, именоване намирница, разумевање плана исхране, дискутовање о томе шта неког чини срећним, писање позитивних коментара на интернету, упоређивање различитих врста смештаја, описивање природе, разумевање временске прогнозе и разговор о времену, описивање особе, разумевање речи специфичних за немачки којим се говори у Аустрији, разумевање узвика у немачком, школски предмети и оцене, начин оцењивања у Немачкој, избор будућих занимања, поређење живота на селу и у граду, именоване животиња на сеоском имању, разумевање важних информација везаних за неки интервју, разговор о будућности, описивање празника и традиције и писање једноставних рецепата</p>
--	---

Deutsch! Das will ich! 8,

Теме којима ће се ученици бавити у оквиру уџбеника јесу: летњи курс учења језика у иностранству, храна, јела, опис укуса, активности током летњег курса, здрава и нездрава исхрана, разговори о моди и модним трендовима, описивање одеће, исказивање сопственог мишљења, куповина одеће, разговор о школским униформама, ученичка екскурзија за Аустрију и упознавање са том суседном немачком државом и њеним главним градом, Бечом, као и са многобројним знаменитостима које их одликују, зимски распуст, планирање породичног путовања, изражавање жеља, припреме уочи Божића, обичаји везани за тај празник, разговори о поклонима, школски предмети, навике у учењу, жеља за учењем, период пубертета и проблеми са којима се млади у том раздобљу најчешће суочавају, разговор о несрећи, превозним средствима, сигурности у саобраћају, описивање пута до школе, описивање бицикла, припрема јела на основу датих намирница и њихове количине у рецепту, разговор о задужењима у домаћинству, именоване кућних послова, прича о музеју аутомобила светски познатог произвођача возила, Мерцедесу, настанку имена чувене аутомобилске марке и датумима везаним за значајне проналаске у прошлости, Вајмар, значајне личности и знаменитости које се за њега везују, туризам, штетност прекомерног времена проведеног испред телевизора, припреме за путовање, пријатељство, школски празник, планови за будућност, именоване занимања и разговор о занимању из снова.

	<p>Hallo, Freunde! 4,</p> <p>Теме којима ће се ученици бавити у оквиру уџбеникајесу: пријатељство, дигитална школа, школовање и учење у кућним условима, дигитална настава, правила и забране у школи, екскурзија, забране и правила која важе на екскурзији, забавни парк, исказивање извињења на немачком, слободно време, фитнес, спорт, здрава исхрана, болести, давање савета ради отклањања здравствених тегоба, пријава за чланство у неком спортском клубу, правила и забране у спортској установи, временска прогноза, планови у вези са школовањем, избором будућег занимања, летњи распуст, питати некога како да се стигне до одређишта и дати објашњење о смеру кретања, уговарање термина и изрицање извињења уколико се договор прекрши</p>
--	---

У табели 2 приказане су тематске области у настави страних језика за основну школу, за други циклус образовања и теме које се појављују у уџбеницима *Wir neu 4*, *Magnet neu 4*, *Maximal 4*, *Deutsch! Das will ich! 8*, *Hallo! Freunde! 4*. На основу информација из табеле може се закључити да у уџбенику „*Wir neu 4*” преовлађују теме из сфере породице и ужег друштвеног окружења, где се пре свега мисли о наставницима и пријатељима са којима млади проводе на том узрасту највећи део свог времена, живог света – где је реч о подизању еколошке свести код омладине и бризи за очување животне средине, школе и школског живота, професионалног живота, где је акценат на избору будућег занимања и разговорима о плановима за будућност, путовања ради учења и усавршавања знања страног језика, као и упознавања са туђим искуствима приликом таквог боравка, развијању емпатије и толеранције.

Што се тиче тема које су заступљене у уџбенику *Magnet neu 4*, на основу информација наведених у табели може се закључити да се у овом уџбенику преваходно јављају теме из области које се односе на породицу и породичан живот, кућне љубимце, очување животне средине, буђење еколошке свести, школе и школског живота, школског система, образовања и васпитања, професионалног живота, где се говори о избору будуће струке и плановима везаним за будућност, климе и временских прилика, путовања, медија, масмедија, интернета и друштвених мрежа и историје.

У уџбенику Maximal 4 заступљене су теме из следећих тематских области: здравље, превентива болести и лечење, исхрана и гастрономске навике, клима и временске прилике, географске особености, образовање и васпитање, школа, школски живот и школски систем, професионални живот, где се говори о избору будућег занимања и плановима везаним за будућност, обичаји, традиција, фолклор и прославе.

У уџбенику Deutsch! Das will ich! 8 преовлађују теме из следећих области: живот у иностранству, контакти са странцима, исхрана и гастрономске навике, путовања, мода и облачење, обичаји и традиција, фолклор и прославе, млади – деца и омладина, транспорт и превозна средства, где је пре свега реч о безбедности у саобраћају, историја, временско искуство и доживљај времена и професионални живот, где се говори о избору будућег занимања.

У последњем представљеном уџбенику Hallo, Freunde! 4 јављају се теме из следећих тематских области: породица и уже друштвено окружење, медији, масмедији, интернет и друштвене мреже, школа, школски систем, образовање и васпитање, етички принципи, толеранција и емпатија, млади – деца и омладина, слободно време – забава, разонода и хобији, исхрана и гастрономске навике, здравље, превенција болести и лечење, клима и временске прилике, професионални живот – избор будућег занимања и планови за будућност, спорт и путовања.

На основу анализе заступљености појединих тема у уџбеницима Wig neu 4, Magnet neu 4, Maximal 4, Deutsch! Das will ich! 8, Hallo, Freunde! 4 може се закључити да у њима преовлађују теме везане за тематске области породица и уже друштвено окружење (пријатељи, наставници, комшије итд.), живи свет – природа, љубимци, очување животне средине, еколошка свест – где је у првом плану подизање еколошке свести код младих и брига за очување животне средине, док теме везане за кућне љубимце готово уопште нису заступљене. Теме из области професионалног живота – где се пре свега мисли на избор будућег занимања и плановима везаним за будућност -заступљеније су од тема из области школе, школског живота, школског система, образовања и васпитања. Мање су заступљене теме везане за тематске области становање, географске особености, Србија, животни циклус, емоције, љубав, партнерски и други међуљудски односи, транспорт и превозна средства. Што се тиче тема везаних за тематску област здравље, хигијена, превентива болести, лечење – о хигијени се нигде посебно не говори, а такође нигде нису присутне ни теме из области вербалне и

невербалне комуникације, конвенције понашања и опхођења. Теме везане за слободно време – забава, разонода и хобији, исхрана и гастрономске навике, мода и облачење су такође заступљене у мањем броју.

8. Језички ниво компетенције А2 из ЗЕО

Увежбавањем језичких вештина слушања, читања, причања (усмена интеракција и усмено изражавање) и писања најефикасније се постиже циљ наставе страног језика, а то је да се осигура код свих ученика стицање базичне писмености и напредовање ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, оспособљавање за решавање проблема и задатака у новим и непознатим ситуацијама, изражавање и образлагање сопственог мишљења и дискутовање са другима, развијање мотивисаности и заинтересованости за учење и предметне садржаје, као и овладавање комуникативним вештинама и развијање способности и метода учења страног језика (Настани програм за осми разред основног образовања и васпитања 2019: 95-96).

Слушање - У домену слушања ученик може да разуме фразе и најчешће коришћене речи из области које су за њега од непосредног значаја (нпр. основне информације о себи и својој породици, одлазак у куповину, окружење, посао). У стању је да разуме основно значење кратких, јасних и једноставних порука и обавештења. Читање - У домену читања ученик је у стању да чита врло кратке, једноставне текстове. Може да пронађе конкретну, предвидиву информацију у једноставним, свакодневним текстовима као што су огласи, проспекти, јеловници, распореди и редови вожње и може да разуме кратка, једноставна и лична писма. Усмена интеракција - Приликом усмене интеракције ученик је у стању да комуницира у једноставним и уобичајеним ситуацијама које захтевају једноставну и непосредну размену информација о познатим темама и активностима. Може да учествује у кратким разговорима, премда не разуме довољно да би сам/а одржао/ла конверзацију. Усмено изражавање - У домену усменог изражавања ученик може да користи низ фраза и реченица да би једноставним језиком описао/описала своју породицу и друге људе, своје животне услове, своје образовање (или своје садашње или претходно радно место). Писање - У домену писања ученик је у стању да напише кратке, једноставне белешке и поруке. Може да напише врло једноставно лично писмо, нпр. да се некоме захвали. Исходи који су дефинисани по областима тј. комуникативним функцијама усмеравају наставника да их операционализује на нивоу једне или више наставних јединица. Имајући у виду да за сваку област постоје дефинисани

исходи, захтева се од наставника, да приликом планирања и припреме часа дефинише исходе за тај час узимајући у обзир ниво постигнућа ученика. Исходе је потребно класификовати од оних које би сви ученици морали достићи, преко оних које остварује већина, као и до оних које достиже мањи број ученика са високим степеном постигнућа. Различитост исхода по њиховој сложености утицаће на њихову остваривост, време, активности и начин рада. Приликом контекстуализације програма наставник би требало да узме у обзир састав одељења и карактеристике ученика, уџбеничке и остале наставне материјале, наставна средства, техничке услове, медије којима школа располаже, такође и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Приликом планирања наставе и учења уџбеник је наставно средство које не дефинише садржаје предмета, садржајима у уџбенику потребно је приступити селективно и у складу са предвиђеним исходима. Уџбеник није искључиви извор знања, већ је ту наставник од кога се очекује да ученике упути и на друге изворе информисања и стицања знања и вештина (Јин и Рорман 2020).

Табела 3: Табеларни приказ описа скале нивоа А2 за самоевалуацију према језичким вештинама А2 из ЗЕО, језичких активности (у комуникативним функцијама) и исхода које ученик треба да постигне по завршетку осмог разреда из предмета немачки језик као други страни језик

Ниво А2	Језичке активности (у комуникативним функцијама)	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:
Слушање У домену слушања ученик може да разуме фразе и најчешће коришћене речи из области које су за њега од непосредног значаја (нпр. основне информације о себи и својој породици, одлазак у куповину, окружење, посао). Може да разуме основно значење кратких, јасних и једноставних порука и обавештења.	Слушање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); слушање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; слушање једноставнијих текстова који садрже предлоге; слушање описа и разумевање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/активностима и способностима; слушање описа и усмено и писано резимевање исказа у вези са личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; слу-	-разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; -поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; -размени једноставније информације личне природе; -у неколико везаних исказа саопшти информа-

<p>Слушање</p>		<p>шање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; слушање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; слушање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; слушање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; слушање једноставнијих текстова, у којима се говори о томе шта неко има/нема или чије је нешто; слушање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; слушање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; слушање једноставнијих текстова у којима се наводе количина, димензије и цене; слушање једноставнијих исказа којима се нешто чести-та, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; слушање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сличних наставних и ваннаставних активности), с визуелном подршком и без ње.</p>	<p>ције о себи и другима;</p> <p>-разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;</p> <p>-описује и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;</p> <p>-разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;</p> <p>-упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;</p> <p>-затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;</p>
<p>Читање</p>	<p>У домену читања ученик може да чита врло кратке, једноставне текстове. Може да пронађе конкретну, предвидиву информацију у једноставним, свакодневним текстовима као што су огласи, проспекти, јеловници, распореди и редови вожње и може да разуме кратка, једноставна и лична писма.</p>	<p>Читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; читање описа и разумевање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/активностима и способностима; читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези са личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима</p>	<p>-разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих;</p> <p>-упути уобичајене молбе и захтеве;</p> <p>-честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства;</p> <p>-разуме и следи једноставније упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p>

Тематски и граматички садржаји уџбеника...

Читање		<p>у прошлости; читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; читање једноставнијих текста у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; читање једноставнијих текстова, у којима се говори о томе шта неко има/нема или чије је нешто; читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; читање једноставнијих текстова у којима се наводе количина, димензије и цене; читање једноставнијих исказа којима се нешто чести-та, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сличних наставних и ваннаставних активности), с визуелном подршком и без ње.</p>	<p>-пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p> <p>-разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;</p> <p>-разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;</p> <p>-размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;</p> <p>-описе радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;</p> <p>-разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;</p> <p>-размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;</p>
Усмена интеракција	<p>Приликом усмене интеракције ученик је у стању да комуницира у једноставним и уобичајеним ситуацијама које захтевају једноставну и непосредну размену информација о познатим темама и активностима. Може да учествује у кратким разговорима, премда не разуме довољно да би сам/а одржао/ла конверзацију.</p>	<p>Реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; прихватање/одбијање предлога, усмено, уз поштовање основних норми учителности и давање одговарајућег оправдања/изговора; усмено договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осећањима и потребама; усмено размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима.</p>	<p>-описе неки историјски догађај, историјску личност и сл.;</p> <p>-разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;</p> <p>- разуме једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама,</p>

<p>Усмено изражавање</p>	<p>У домену усмено изражавање ученик може да користи низ фраза и реченица да би једноставним језиком описао/ла своју породицу и друге људе, своје животне услове, своје образовање (и своје садашње или претходно радно место)</p>	<p>Усмено давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл.); усмено описивање/поређење живих бића, предмета, појава, места, из искуственог света и фикционалног спектра; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.); усмено описивање активности, радњи и способности у садашњости; усмено описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности; усмено договарање/извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено исказивање својих осећања и реаговања на туђа; усмено описивање смера кретања и просторних односа; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих; усмено изражавање допадања/недопадања; усмено тражење, изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања; усмено размењивање информација у вези са количином, димензијама и ценама; усмено честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности, усмено давање упутстава.</p>	<p>плановима, намерама и предвиђањима;</p> <ul style="list-style-type: none"> - саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; - разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; - изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих; - затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања; - опише правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима; - разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; - размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту;
<p>Писање</p>	<p>У домену писања ученик може да напише кратке, једноставне белешке и поруке. Може да напише врло једноставно лично писмо, нпр. да се некоме захвали.</p>	<p>Писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл.); писано описивање/поређење живих бића, предме-</p>	

<p>Писање</p>	<p>та, појава, места, из искуственог света и фикционалног спектра; писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивница за прославу/журку или имејла/СМС-а којим се уговара заједничка активности; писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; прихватање/одбијање предлога, писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговорајућег оправдања/изговора; писано описивање активности, радњи и способности у садашњости; писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности; писано договарање/извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; писано описивање смера кретања и просторних односа; писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза; писано изражавање допадања/недопадања; писано тражење, изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања; писано размењивање информација у вези са количином, димензијама и ценама; писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа; писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности; писано давање упутстава.</p>	<p>- разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;</p> <p>- формулише питања и једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;</p> <p>- разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;</p> <p>- изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење;</p> <p>- разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих;</p> <p>- изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење;</p> <p>- разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене;</p> <p>- размени информације у вези са количином, димензијама и ценама.</p>
---------------	--	---

У табели 3 дат је приказ описа скале нивоа А2 за самоевалуацију према језичким вештинама А2 из Заједничког европског оквира, језичких активности (у комуникативним функцијама) и исхода које ученик треба да постигне по завршетку осмог разреда за предмет немачки језик као други страни језик. Из саме табеле јасно се може уочити да се језичке активности

(у комуникативним функцијама) и исходи које ученик треба да оствари по завршетку осмог разреда у потпуности поклапају, чак и надилазе оно што ученик треба да зна на језику нивоу А2, који је потребно да досегне на крају четврте године учења другог страног језика као изборног предмета.

9. Закључак

Циљ овог чланка био је да се кроз анализу тематских и граматичких садржаја уџбеника, *Wir neu 4*, *Magnet neu 4*, *Maximal 4*, *Deutsch! Das will ich! 8*, *Hallo, Freunde! 4*, за осми разред за предмет немачки језик као други страни језик, прикаже заступљеност или одсуство појединих садржаја у њима. Као и сам мастер рад и овај чланак подељен је у два сегмента. У првом делу налазе се кратак приказ садржаја, циљ наставе другог страног језика, описи опште, специфичне, лингвистичке и интеркултуралне компетенције, где се кроз описе основног, средњег и напредног нивоа може увидети шта је ученик у стању да уради на сваком од њих. У првом делу се такође говорило о значају и улози стандарда, и начину на које их треба тумачити и разумети. При крају је било речи о значају и улози граматике, тумачењу граматичких садржаја и настави граматике у осмом разреду, где акценат треба ставити на употребу граматичких појмова у одговарајућем комуникативном контексту, без очекивања експлицитног знања граматичких правила, већ већем придавању пажње честим систематизацијама граматичких садржаја и рекапитулацијама садржаја са којим су се ученици сусретали у претходним разредима. Други део представљали би табеларни прикази и анализе истих. Први табеларни приказ и његова анализа односе се на поређење граматичких садржаја предвиђених наставним програмом и садржаја који су заступљени у поменутих уџбеницима, одмах затим представљени су по истом принципу и тематски садржаји и на самом крају дескриптивно су дате вештине језичког нивоа А2 из ЗЕО, које су потом заједно са језичким активностима у комуникативним функцијама и исходима предвиђеним за завршетак четврте године учења другог страног језика дате у табеларном приказу. Оваквим аналитичким приказом тема и граматике које су заступљене у уџбеницима за немачки језик може се стећи увид чиме ће се ученици бавити користећи одређени уџбеник, шта је од тема и граматике заступљено у њима, који је језички ниво предвиђен Заједничким европским оквиром да ученик досегне на крају четврте године учења и на самом крају који су исходи који треба да се остваре.

10. Литература

10. 1. Примарна литература

- Мота и Боос 2021: Мота, Ђ, Боос Д. *Wir neu 4: немачки језик за 8. разред основне школе: уџбеник за четврту годину учења*. Београд: Издавачка кућа „Klett” д.о.о.
- Мота и Николовска 2021: Мота, Ђ, Николовска В. *Magnet neu 4: немачки језик за осми разред основне школе: уџбеник за четврту годину учења*. Београд: Издавачка кућа „Klett” д.о.о
- Мота и др. 2021: Мота, Ђ, Крулак Кемписти, Е, Глик, Д, Рајнке, К. *Maximal 4: немачки језик за осми разред основне школе: уџбеник за четврту годину учења*. Београд:Издавачка кућа „Klett” д.о.о.
- Травица 2020: М. Травица *Deutsch! Das will ich! 8: уџбеник из немачког језика за 8. разред основне школе за четврту годину учења*. Београд: Бигз школство д.о.о.
- Летић-Глишић и др.2021: Летић-Глишић, Г, Вујановић, Р, Врачарић, И. *Hallo, Freunde!:* немачки језик за осми разред основне школе. Београд: Јавно предузеће, „Завод за уџбенике ”.

10.2 Секундарна литература

- ван Ек 1975: J. A. van Ek, *The Treshold Level*. Strasbourg.
- Дурбаба и др. 2017: О. Дурбаба, Љ. Ђурић, А. Јовановић, К. Завишин, Ј. Гинић, Л. Меденица, А. Секулић, Ј. Рашевић. Општи стандарди постигнућа за крај основног образовања за страни језик. Београд: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања [Online], [<https://ceo.edu.rs/wp-content/uploads/2017/12/Opsti-standardi-postignuca-za-kraj-osnovnog-obrazovanja-za-strani-jezik.pdf>]
- Дурбаба 2011: О. Дурбаба, Теорија и пракса учења и наставе страних језика. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- ЗЕО 2003: *Zajednički evropski okvir: učenje, nastava, ocenjivanje*. Podgorica: Ministarstvo prosvjete i nauke.
- Наставни програм за осми разред основног образовања и васпитања 2019: Завод за унапређење образовања и васпитања, Наставни програм за осми разред основног образовања и васпитања [Online], [<https://citalici.files.wordpress.com/2019/01/8.-nastavni-program-za-osmi-razred-osnovnog-obrazovanja-i-vaspitanja.pdf>]
- Закон о основама система образовања и васпитања 2017. Београд: ЈП Службени гласник.

- Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада саобраћаја Просветни гласник. 2018. Београд: ЈП Службени гласник.
- Правилник о изменама и допунама правилника о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања Просветни гласник. 2018. Београд: ЈП Службени гласник.
- Surkamp 2010: С. Surkamp, Metzler Lexikon Fremdsprachendidaktik, Stuttgart: Verlag J.B. Metzler.
- Јин и Рорман 2020: F. Jin, L.Rohrmannn, Prima plus A2.2. Годишњи програм рада са стандардима [Online], [<http://www.datadidakta.rs/udzbenik/42/prima-plus#za-nastavnike>]

Katarina Cvetanović

THEMATIC UND GRAMMATICAL CONTENTS IN TEXTBOOKS FOR THE EIGHTH GRADE FOR THE SUBJECT: GERMAN AS A SECOND FOREIGN LANGUAGE

Summary

The aim of this article is, first of all, to present grammar and thematic contents of actual and most often used textbooks for the subject: German language as a second foreign language - the fourth year of studying, in the second cycle of elementary education. By analysis of grammar and thematic contents of textbooks *Wir neu 4*, *Magnet neu 4*, *Maximal 4*, *Deutsch! Das will ich! 8*, *Hallo, Freunde! 4* we wanted to present, up to which point their contents correspond to contents planned by curriculum for the eighth grade. Besides, we wanted to recall the purpose and importance of Common European reference framework for living languages, to present general and specific subject competence, and also to point out the importance and the role of standards which should help a teacher when he/she evaluates achievements and activities of students at language skills: speech comprehension, comprehension of a written text, written and oral eloquence. In the end we presented the contents of a language level of A2 competence from the Common European framework which a student should achieve at the end of the fourth year of studying of the second foreign language.

Key words: Common European framework, second foreign language, general subject competence, specific subject competence, grammar contents, thematic contents, the level of language competence A2.